

Standarder for fylkes- og kommuneinndeling

Dokumentasjon

Dana Moe

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2025/7

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 11. februar 2025

ISBN 978-82-587-2986-7 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Denne publikasjonen dokumenterer standardisering, revidering og forlengelse av tidsserien for kommuneinndeling. Formålet med publikasjonen er å vise hvordan filen med alle kommuneendringer er bygget opp og hvilke prinsipper som er lagt til grunnen for endringer.

Arbeidet med revidering og oppdatering av kommuneinndelingen bygger på publikasjonen Historisk oversikt over kommune- og fylkesinndelingen. Det er mer enn 25 år siden den ble utgitt i 1999. Det har skjedd svært mange endringer i hvordan regionale inndelinger blir håndtert. Fra å være enkle kodelister i dokumenter har det blitt utviklet digitale løsninger for lettere å forvalte ulike versjoner, korrespondansetabeller og varianter. Forvaltningsgrensesnittet som brukes i SSB for regionale og andre klassifikasjoner heter KLASS.

Forfatteren takker til Jan Bruusgaard for hans bidrag i kap. 5.3 om muligheter for henting og bearbeiding av klassifikasjonen.

Statistisk sentralbyrå, 5. februar 2025

Johan Åmberg

Sammendrag

Hovedmålet med rapporten er dokumentere de to mest brukte administrative regionale inndelingene, Standard for fylkesinndeling og Standard for kommuneinndeling. Det er gjort rede for prinsipper for forvaltning av standarden, historikk, kilder og muligheter for innhenting og bearbeiding.

Vekten i arbeidet er lagt på avgrensning og forklaring av variablene som brukes i Kommune-masterfilen som brukes til uttrekket av versjoner og endringstabeller i klassifikasjonssystemet KLASS.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn	6
1.1. Bakgrunn for revisjon/forlengelse av klassifikasjonen	6
1.2. KLASS - forvaltningssystem.....	6
2. Kommunen og fylket	8
2.1. Historikk	8
2.2. Regional inndeling	9
3. Masterlisten.....	11
3.1. Variabler	11
3.2. Forlengelse av tidsserien	13
4. Kontroller.....	15
5. Ulike muligheter for henting og bearbeiding av klassifikasjonene.....	17
5.1. KLASS	17
5.2. Skript.....	17
5.3. Klass API	18
5.4. Kartdata.....	19
6. Statistikk.....	20
7. Avslutning og videre arbeid	21
Bibliografi	22

1. Bakgrunn

1.1. Bakgrunn for revisjon/forlengelse av klassifikasjonen

I statistiskproduksjon sammenlignes ofte flere årganger. Jo lengre tidsserier, desto mer helhetlig bilde av fenomenet får man. Regionalgruppe ved S320 forvalter mange regionale inndelinger. Reversering av 2020-reformen betyr derfor mye arbeid med forvaltning av regionale standarder. Det er ikke lenger mulig å basere forvaltningen på manuell editering, noe som betyr en overgang til et mer automatisert opplegg.

Et mer automatisert opplegg reduserer mengden av arbeid og feil, og kan brukes for de fleste regionale inndelingene. Forvaltning blir da mindre personavhengig. Ny måte å forvalte på vil lette arbeidet med å forlenge en av de mest brukte klassifikasjoner, Standard for kommuneinndeling, betydelig.

Kommuneinndelingen er på mange måter ryggraden i offisiell statistikk. Om lag 1 200 tabeller i Statistikkbanken har kommune som minste geografiske enhet, i tillegg kommer en rekke andre tabeller der inndelingen er avledet av kommuner, og datagrunnlag der kommune er en del av den geografiske informasjonen.

Fylkesinndelingen er en viktig administrativ inndeling som fungerer som et mellomnivå mellom statlig og kommunalt nivå i Norge. Dette nivået er avgjørende for statistikkproduksjon fordi det gir en oversiktlig og standardisert geografisk enhet som kan brukes til å aggregere data fra kommunalt nivå og presentere statistikk på et mer overordnet regionalt nivå. Fylkesinndelingen reflekterer også den offentlige forvaltningens struktur, noe som gjør at statistikk kan kobles direkte til politiske og administrative beslutningsprosesser. Dette er spesielt viktig når statistikken skal brukes som grunnlag for regional planlegging, økonomiske fordelinger og utviklingsstrategier.

Videre spiller fylkesinndelingen en sentral rolle i internasjonal statistikk, der den tilsvarer NUTS 3-nivået i EUs regionale inndelingssystem (Nomenclature of Territorial Units for Statistics). Dette sikrer sammenlignbarhet av regional statistikk mellom Norge og andre europeiske land. Samtidig gjør fylkesnivået det mulig å balansere behovet for detaljert informasjon (fra kommunenivå) med behovet for oversiktlige regionale analyser. En enhetlig fylkesinndeling bidrar dermed til å styrke både nasjonal og internasjonal statistisk sammenlignbarhet og gir et solid grunnlag for analyser av regionale forskjeller og utviklingstrender.

Med støtte fra Eurostat har vi utvidet Standarden for kommuneinndeling tilbake til 1838 og Standarden for fylkesinndeling til 1842, samt lagt til historiske data for kirkelige inndelinger. Disse historiske linjene gir tilgang til eldre datakilder som folketellinger og kirkebøker, og er essensielle for å studere langsiktige endringer i for eksempel klima, miljø og helse.

1.2. KLASS - forvaltningssystem

KLASS er et mastersystem for dokumentasjon og oppdatering av klassifikasjoner. Det benyttes internt i statistiskproduksjon og både eksternt og internt som oppslagsverk. Systemet er versjonsbasert og har korrespondanser til andre inndelinger. Uttrekket kan gjøres ved å bruke API (Application Programming Interface), laste ned filen fra systemet og laste det opp til et annet program eller ved å bruke skript i SAS, R og Python.

Hva er en standard klassifikasjon i SSB?

En standard klassifikasjon er et normativt (dvs. godkjent i direktørmøtet (DM)) kodeverk som skal brukes innenfor sitt område. For eksempel skal Standard for næringsgruppering brukes ved koding

av næring. Navn og kode i hver kategori (for eksempel "13 Produksjon av tekstiler") skal være det samme uansett i hvilken sammenheng standardklassifikasjonene brukes. Det internasjonale rammeverket fastslår også at i en standardklassifikasjon skal kategoriene være gjensidig utelukkende, og klassifikasjonen skal være uttømmende. I tillegg skal en standardklassifikasjon være dokumentert både på bokmål, nynorsk og engelsk. Standardklassifikasjoners navn skal alltid begynne med «Standard for» (Standardutvalget ved SSB, 2021).

Fordeler med å administrere klassifikasjoner ved hjelp av KLASS

Kodeverk dokumenteres og oppdateres ett sted og det er en fagperson som har ansvar for å vedlikeholde standarden ifølge gjeldende retningslinjer. Standardene skal være normative, uttømmende og ha gjensidig utelukkende kategorier. Det er enkelt å gjenskape tidligere produksjon og det er mulighet for å utarbeide lange tilbakegående tidsserier. Fagansvarlig sikrer kvaliteten og effektiviteten økes, siden alle har tilgang til kodeverk. Dette gjelder også eksterne brukere. En felles standard er en forutsetning for å sammenligne resultater.

2. Kommunen og fylket

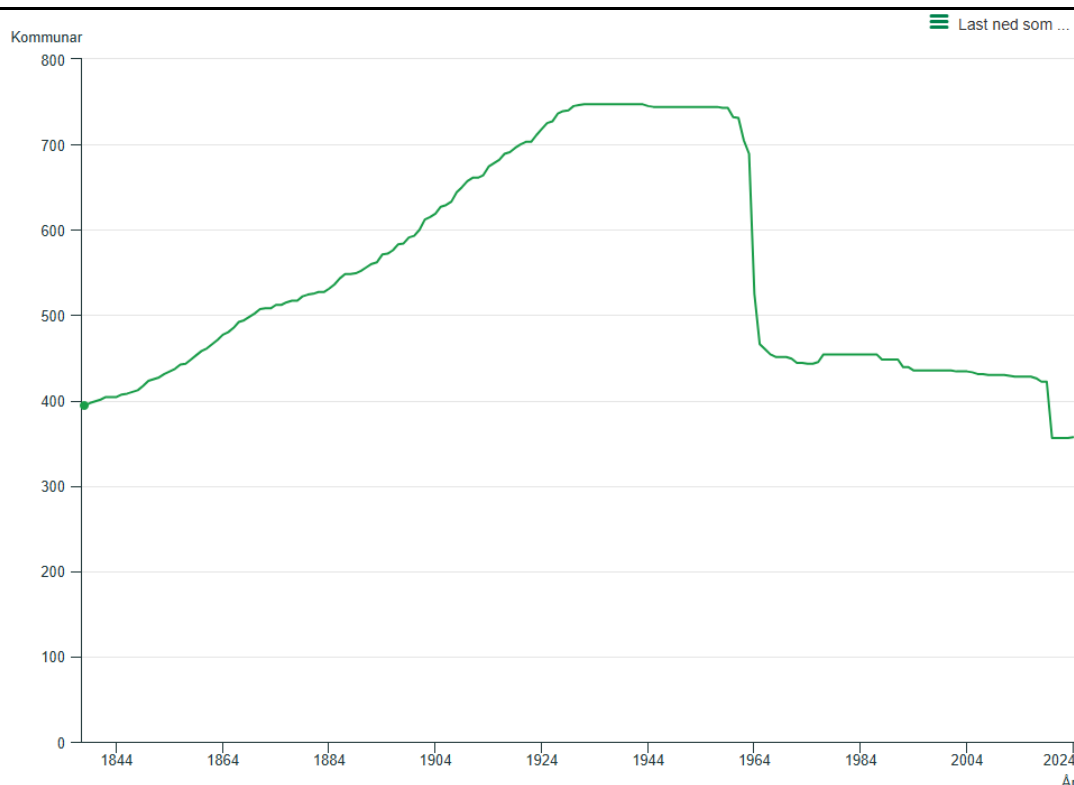
2.1. Historikk

Innføring av Formannskapslovene 14. januar 1837 er starten på den norske kommuneinndelingen. Fra og med 1. januar 1838 ble Norge delt i nesten fire hundre by- og landkommuner. Gjennom tiden ble grensene justert, etter som kommuner ble slått sammen og delt. I noen tilfeller gjentatte ganger. De har også endret navn eller tilhørighet til fylket.

Et Norge i endring

Norges kommunestruktur har gjennomgått store endringer. Det er en jevn trend mot flere og mindre kommuner før andre verdenskrig, mens etterkrigsårene er preget av bevegelsen mot færre og større kommuner. Å definere det absolutte tallet av kommuner per år er ikke så lett som det virker. Her må det tas hensyn til både status og tilblivelse. I figur 2.1 Antall kommuner per år, er utgangspunktet antallet kommuner som eksisterte til 1.1.1838. Ladesteder som Hvitsten og Holmsbu blir ikke tatt med selv om man finner dem i enkelte tellinger som egne kommuner. De siste årene er det for ordens skyld slik at endringer i kommunestruktur skjer fra 1. januar. Tidligere kunne forandringene tre i kraft når som helst på året. I SSBs klassifikasjonssystem KLASS blir endringene tatt med fra 1. januar det etterfølgende året slik at de kan gå i takt med produksjon av statistikk. Dette er grunnen til at tall fra figuren Antallet kommuner per år kan avvike andre kilder. Sjekk en derimot antallet kommuner året etter, stemmer tallene. Mer om avvikene kan leses i kap. 4 Kontroller.

Figur 2.1 Antall kommuner 1838–2025

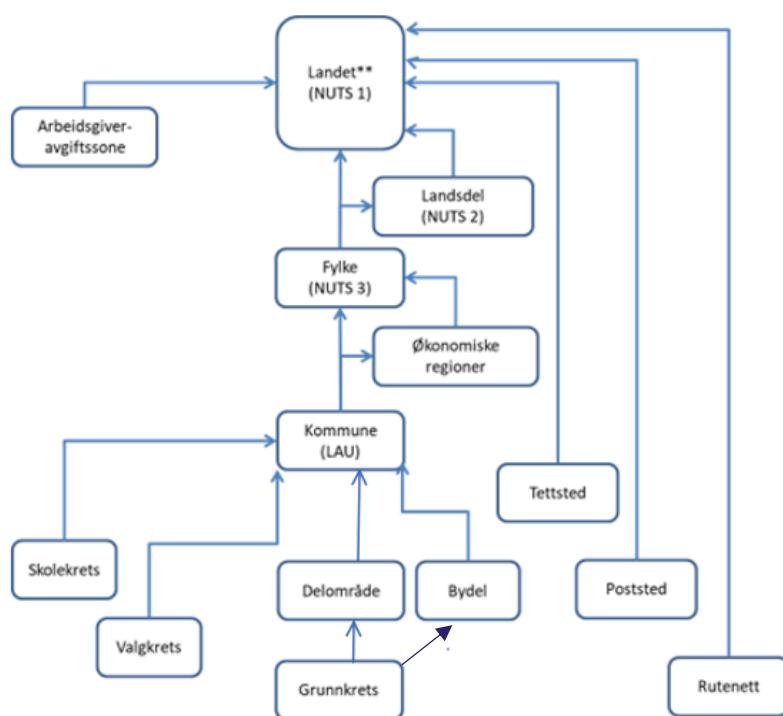

Kilde: Statistisk sentralbyrå

2.2. Regional inndeling

Kommuneinndelingen er en administrativ inndeling av Norge og representerer det lokale selvstyre. Kommune er betegnelsen både på et politisk og forvaltningsmessig nivå og betegnelsen på et regionalt nivå i statistikken. Det er den regionale inndelingen som blir mest brukt og har flest korrespondanser til andre inndelinger. I europeisk sammenheng tilsvarer kommuner LAU (Local Administrative Units) som er en byggestein for NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics).

Figur 2.2 Sammenheng mellom kommuneinndeling og noen sentrale regionale inndelinger¹

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I den någjeldende (2024) versjonen av KLASS har Standard for kommuneinndeling korrespondanser til bl. annet:

- Grunnkretser og delområder
- Fylker
- Økonomiske regioner
- Politidistrikter
- Barnevernsregioner
- Familievernregioner
- Helseregioner
- KOSTRA
- Kyrkjelege fellesråd
- Reiselivsregioner
- Sentralitet
- Valgdistrikter

¹ Per dags dato pågår det revisjon av landsdelsinndeling/NUTS 2. Endringer må derfor regnes med. Mest sannsynligvis blir landsdeler på nivå to erstattet av statistiske regioner (SR) fra og med 2028.

Fylkene er regionale administrative enheter både for statlig og fylkeskommunal virksomhet. Statsforvaltningen representeres i hvert fylke av en statsforvalter. Hvert fylke unntatt Oslo utgjør en fylkeskommune. For fylket Oslo ivaretar kommunen de fylkeskommunale oppgavene. Fylke er en viktig enhet i SSBs statistikkpublisering, bl.a. er fylke en basisenhet i SSBs databaser og blir brukt i kartframstilling, analyse og brukeroppdrag. Den er bl.a. en byggestein for grensehandelsregioner og landsdeler. I EUs regionale inndelingssystem (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) tilsvarer den NUTS 3-nivået.

3. Masterlisten

Grunnet behov for å forenkle og kvalitetssikre dokumentasjon av endringer i regionale inndelinger er det utarbeidet Masterlister (Excel-filer) som inneholder alle dokumenterte endringer for ulike regionale nivåer, dvs. fylke, kommune, bispedømme, prosti osv.

Masterlisten har en struktur (én transaksjon/endring per rad) som gjør det mulig å bruke det til KLASS-innlasting. Det vil si at listen viser historikk over alle endringene (se figuren under) og man kan dermed lage kodeverks versjoner. En slik endring vil da føre til en ny versjon. Detaljert beskrivelse av variablene og forklaring av prinsippene er presentert nedenfor.

Figure 3.1 Eksempel av en transaksjon

kilde_kode	kilde_tittel	kilde_gyldig_fra	kilde_gyldig_til	maal_kode	maal_tittel	maal_gyldig_fra	maal_gyldig_til
0101	Fredrikshald	1838	1927	0101	Halden	1928	1966

3.1. Variabler

Koder, generelt

Koden som identifiserer en kommune, "kommunenummeret", er en numerisk kode som består av fire posisjoner, med ev. ledende null. De to første posisjonene i kommunenummeret tilsvarer fylkesnummeret, som sammen med de to siste identifiserer den enkelte kommune. Kommunenumrene er delvis ordnet etter den gamle fogderiinndelingen, slik at nabokommuner ofte har kommunenummer som følger hverandre. Da kommunenumrene ble innført i 1946, fikk byene kommunenummer med tredjesiffer 0. Dette viser at kommunen var en bykommune.

Både ved regionreformen i 2020 og ved delvis reversering ble det enighet om å følge disse prinsippene:

- Ingen gjenbruk av fylkes-/kommunenummer.
- Nye fylker/kommuner skal ha nye fylkes-/kommunenumre.
- Fylkesnummer skal utgjøre de to første sifrene i kommunenummeret.

Begrunnelsen og mer utdypende informasjon om rekkefølgen er beskrevet i brev til KDD (Statistisk sentralbyrå, 2022). Dessverre har ikke de nevnte prinsippene blitt fulgt tidligere. Dette er ganske problematisk fordi regionale enheter har en betydelig karakteristikk til, geografisk utstrekning. Ikke bare er det tilfeller der kommunene beholdt samme kode ved ulike delinger og sammenslåinger, men det har også blitt brukt samme koder for ulike kommuner (Juvkam, 1999).

Liste over gjenbrukte kommunenummer følger nedenfor²:

0516	Heidal (1908 -1964)	Nord-Fron (1977-)
0701	Svelvik (1845-1964)	Borre (1988 -)
0704	Åsgårdstrand (1838–1964)	Tønsberg (1988 -)
0712	Skoger (-1963)	Larvik (2018–2019)

² I tillegg utgjør 1531 Sula bare en liten del av tidligere 1531 Borgund.

1523	Sunnylven (1838–1964)	Ørskog (1977-)
1806	Svolvær (-1963)	Narvik (2020-)
1923	Øverbygd (1925-1963)	Salangen (1977-)

Fiktive koder

Koder for geografiske enheter, som kommune-, fylkes- og soknenummer, ble i stor grad innført i midten av det 20. århundre. For å kunne dokumentere endringer som skjedde før etableringen av slike kodesystemer, ble det nødvendig å tildele fiktive koder til enhetene. Et eksempel på dette er kommunenumrene for kommuner i Tromsø amt (nåværende fylke) før 1867.

Da kommune- og fylkesnumrene ble innført i 1946, var Troms og Finnmark egne fylker (tidligere kalt amt fram til 1919) og fikk henholdsvis kodene 19 og 20. Før 1867, da Tromsø amt ble skilt ut fra Finnmarkens amt, måtte alle kommuner i det daværende Finnmark få en kode som begynte med 20. Disse kodene eksisterte aldri i samtidig bruk og har heller ikke vært dokumentert tidligere. De ble innført som en løsning for å forlenge tidsseriene bakover i tid.

Dette innebærer at det for eksempel ikke finnes noen samtidige tellinger, som kirkebøker, hvor Bardu har koden 2037. Imidlertid figurerer Bardu med koden 2037 som en historisk forgjenger til koden 1922, som ble tatt i bruk for Bardu etter 1867 i Standard for kommuneinndeling.

Kilde_kode og Maal_kode

Kilde_kode er nummeret til kommune/fylke/prosti/sokn osv. som eksisterte i utgangspunktet, mens Maal_kode er nummeret til ny/nytt kommune/fylke/prosti/sokn osv. Som nevnt ovenfor, er det stor sannsynlighet for at disse er like tilbake i tid. Nyere endringer fører til endring av kommune-nummeret (unntaket er navneendringer, som i eksempelet med Fredrikshald i figur 3.1).

Dato variabler

Kilde_gyldig_fra, kilde_gyldig_til, maal_gyldig_fra og maal_gyldig_til er variabler som viser år når en kommune var gyldig. Variablene gjelder fra og med og til og med. De skal ikke være overlappende og de skal ikke ha «hull» i perioden.

I figur 3.1 ser vi at 0101 Fredrikshald, som eksisterte fra 1838 til og med 1927, endrer navn. Fra 1928 til og med 1966 heter kommunen Halden.

Etablerings tidspunkt er 1838, altså første påfølgende år etter innføring av formannskapslovene. Alle andre endringer som ikke er datert til 01.01. er også gyldige fra første påfølgende år. Datoformatet skal i utgangspunktet være DD.MM.YYYY, som er standardformatet i KLASS. I noen svært få tilfeller er gyldighetsdato satt til 01.01. det året endringer har skjedd og ikke påfølgende året. Dette skyldes teknisk samstemning med andre endringer, for eksempel grensejusteringer, endringer i hierarkisk nivå over/under eller manglende dokumentasjon i eldre kilder.

Navn, språk og skrivemåte

Kilde_tittel og maal_tittel er navnvariabler. Kommuner med samme navn har fylkesnavn i parentes (dette gjelder Berg, Borge, Bø, Eid, Hof, Herøy, Nes, Os, Sande og Våler). Så langt det finnes pålitelig dokumentasjon med tidspunkt for navneendring, er denne navneendringen tatt med som egen transaksjon det første påfølgende året. Små navneendringer og ulike skrivemåter av samme navn er ikke tatt med, med mindre de er dokumentert. Parallelle (kvenske og samiske) navn er atskilt med mellomrom, bindestrek og mellomrom. Disse er basert på vedtak fra lovdata.no.

Typers transaksjoner

Variabelen TypeOfChange er en forenklet beskrivelse av endringer. Den brukes ikke i KLASS, men gjør det lettere for forvaltere å sortere. Alle endringer som vi vet om og er dokumentert, tilsvarer en transaksjon.

Kildene som ble brukt benytter seg av ulike måter å beskrive endringer. Vi har standardisert og redusert disse ned til 5 typer transaksjoner. Disse er vist i oversikten nedenfor. I tillegg til deling, sammenslåing, kodeendring og navneendring er noen transaksjoner markert med «Deling, sammenslåing». Det gjelder bare de tilfellene der en enhet (kommune/prosti osv.) ble delt for så å samtidig bli slått sammen til en annen enhet.

Figur 3.1 Oversikten viser nøkkel for forenkling av type transaksjon

Deling	Deling
Deling	Fraskilt
Deling	Opprettet ved grenseregulering
Deling	Overføring
Sammenslåing	Fylke- og kommunesammenslåing
Sammenslåing	Kommunesammenslåing
Sammenslåing	Sammenslåing
Kodeendring	Fylkessammenslåing
Kodeendring	Endring av kommunenummer
Kodeendring	Kommune byttet fylke
Navneendring	Kvensk navn på kommunen
Navneendring	Endring av kommunenavn
Navneendring	Samisk norsk kommunenavn
Navneendring	Samisk, kvensk og norsk navn
Navneendring	Samiske og norske navn

Alle endringer er nærmere beskrevet i GeoRemark_change på en standardisert måte³. Små tilpasninger forekommer. Små endringer som overføring/grensejusteringer som ikke fører til andre store endringer er beskrevet i GeoRemark_kilde uten at det fører til en ny transaksjon.

GeoRemark

GeoRemark er en konkatinerings av GeoRemark_kilde (endringer knyttet til kilde kommune) og selve endringen (GeoRemark_change). Det betyr at det er en tekstlig beskrivelse av hva som skjedde med kommunen i gjeldende periode og under endringer. Eksempelet med Fredrikshald i figur 3.1 har følgende GeoRemark: «Etablering 1838, Fredrikshald og del av Berg og Idd prestegjeld. I 1864 ble deler av Berg overført til Fredrikshald kommune, del med 550 innbyggere. I 1909 ble deler av Berg overført til Fredrikshald kommune, del med 55 innbyggere. 1928 endret 0101 Fredrikshald navn til 0101 Halden.» Den beskriver det som relevant for tidsperioden 1838 til og med endringspunktet 1928. Teksten er organisert historisk, altså det som skjedde først er skrevet først.

3.2. Forlengelse av tidsserien

Når Masterlisten kjøres gjennom et program, viser resultatet at Standard for kommuneinndeling (per 1. januar 2025) er fordelt på 140 versjoner. Hver versjon starter alltid 1. januar, reflekterer endringer som har skjedd siden forrige versjon, og gjelder frem til neste endring trer i kraft.

³ Med standardisert måte menes semiautomatisk konkatinerings i Excel, samt bruk av kunstig intelligens. Kunstig intelligens ble hovedsakelig brukt til oversettelser til nynorsk og engelsk i versjoners beskrivelse. Språklig flyt og kvalitet er dermed ikke fremragende.

Frem til 2024 har klassifikasjonen hatt sin start i 1977. Versjonene med gyldighet før 1976 hadde derfor ikke korrespondanser og medførte ingen problemer. Oppdatering av versjoner etter 1977 krevde derimot omfattende manuell synkronisering og medførte økt arbeidsbelastning for både forvaltere av standarden og forvaltere av klassifikasjoner med korrespondanse til standarden.

En særlig utfordring for brukerne var at ved opplasting av nye klassifikasjoner ble den unike ID-en endret, noe som påvirket mange API-spørringer. Det er viktig å merke seg at kvalitetsheving av standarden ikke har noen innvirkning på allerede publisert innhold.

Figur 3.2 Oversikt over versjoner av Standard for kommuneinndeling⁴

```

58      /* makroen kan inspiseres i loggen: */
59      $put &aararray;
1838 1839 1841 1842 1843 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865
1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1890 1891 1892 1893
1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919
1920 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1937 1938 1941 1943 1944 1947 1948 1950 1955 1958 1960 1961
1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1971 1972 1974 1976 1977 1988 1990 1991 1992 1993 1994 1995 2002 2003 2004 2005 2006 2008 2011
2012 2013 2015 2017 2018 2019 2020 2022-2023 2024
60
61      $let antall_aar = $sysfunc(countw(&aararray));
62
63      $put &antall_aar.;
140
64

```

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁴ Gulmarkerte versjoner manglet i tidligere kommuneserien, da navneendringene førte ikke til opprettelsen av en ny versjon før. Dette var en svært utfordrende praksis for forvaltere og brukere av API-et. Derfor er navneendringer dokumentert i KLASS på samme måte som splittelser/sammenslåinger.

4. Kontroller

Masterfilen er kvalitetssikret gjennom maskinell kontroll av tidsserien, manuell kontroll av fotnoter og visuell kartkontroll med GIS og stikkprøver fra analoge kart. Likevel kunne manuell håndtering føre til enkelte avvik.

Antall kommuner (se Tabell 4.1) er også verifisert mot gamle herredstabeller og sammenlignet med opplysninger fra regjeringens nettsider (Regjeringen, 2021), Skatteetaten, arkiver og andre kilder. En konsekvens av den uniforme håndteringen av gyldighetsperioder er små variasjoner i antall enheter fra år til år. Så lenge endringer i kommunestrukturen trer i kraft fra 1. januar, er samsvaret mellom KLASS og andre kilder stort. Tidligere kunne derimot endringer bli vedtatt og tre i kraft når som helst i løpet av året. I KLASS registreres disse endringene fra 1. januar året etter, slik at de harmonerer med produksjonen av statistikk. Ved kontroll av kommuneantallet året etter ser man derfor et tydeligere samsvar, avhengig av når i året beregningene ble gjort i eldre kilder. Fra og med 1965 er antallet kommuner konsekvent likt i alle tilgjengelige kilder.

Tabell 4.1 Sammenligning av antall kommuner

År	Kilde KLASS	Kilde arkivverket/skatteetaten	Samsvar mellom kilder
1926	736	727	USANN
1927	739	736	USANN
1928	740	739	USANN
1929	743	740	USANN
1930	746	745	USANN
1931	747	746	USANN
1932	747	747	SANN
1942	747	747	SANN
1943	745	747	USANN
1944	744	745	USANN
1945	745	744	USANN
1948	744	744	SANN
1957	744	744	SANN
1958	743	743	SANN
1959	743	743	SANN
1960	732	730	USANN
1961	731	729	USANN
1962	705	703	USANN
1963	689	687	USANN
1964	525	524	USANN
1965	466	466	SANN
1966	460	460	SANN
1967	454	454	SANN
1968	451	451	SANN
1971	449	449	SANN
1972	444	444	SANN
1973	444	444	SANN
1974	443	443	SANN
1975	443	443	SANN
1976	445	445	SANN

Kontrollarbeidet avdekket noen feil som allerede har spredt seg til flere publikasjoner og nettsider.

Takket være historiker Gaute Losnegård fra Holmedal, ble vi henvist til dokumentasjon som viser at 1226 Strandebarm ble delt i 1226 Strandebarm og 1227 Jondal allerede i 1845, ikke i 1862 som angitt i *Historisk oversikt over endringer i kommune- og fylkesinndelingen* (Juvkam, 1999). Denne feilen er det tatt hensyn til i utarbeidelsen av Standarden for kommuneinndeling og den publiserte statistikken.

I et annet tilfelle gjorde Dag F. Simonsen oss oppmerksom på en feil i den samme rapporten ved å sende oss dette spørsmålet:

Spørsmål: Jeg arbeider med jordsalg i Tana 1865-1902. Tana hadde vært sogn i Kjøllefjord/Lebesby prestegjeld fram 1846, da det ble anneks under Nesseby. Så ble Tanen (med Berlevåg og Gamvik) eget prestegjeld og utskilt fra Nesseby i 1861. Herredsgrenser ble justert i samsvar med prestegjeldsgrensene, og gode kilder sier at Tana hadde ligget under Nesseby herred fra 1846, men ble eget herred da prestegjeldsgrensene ble endert igjen.

På ssb.no ligger Dag Juvkam: Historisk oversikt over endringer i kommune- og fylkesinndelingen, som ser ut til å motsi dette. Hva er riktig?

Svar: Slik vi ser det, så ble Tana **sokn** (med Berlevåg og Polmak) fradelt Lebesby kommune i 1846 og ble en del av det nye prestegjeldet og den nye **kommunen**, Nesseby. Gamvik var ikke med i denne omgangen, men ble overført fra Lebesby kommune til Tana **kommune** i 1864 (se skjermbildet nedenfor). Tana **sokn** (med Berlevåg, men uten Polmak) ble fradelt Nesseby **kommune** i 1864 og dannet en ny Tana kommune sammen Gamvik. Polmak ble senere (i 1903) fradelt Nesseby kommune og var egen kommune. I 1964 ble den slått sammen med Tana kommune (Arkivverket, 2025).

Utskilling av Tana som eget **prestegjeld** ([kgl.res.](#) av 16. november 1861) førte ikke til justering av kommunegrenser før i 1864.

Så det er nok en feil i Juvkams oversikt i årstallet markert med gult. I tillegg mangler melding om fradeling av Tana fra Nesseby i 1864.

Det kan også virke litt forvirrende, da utskilling av Gamvik blir beskrevet slik som vist nedenfor, men det er nok riktig metodisk sett.

2022a Lebesby	592 1 388	1864	2022 Lebesby 2025a Tana → Gamvik
2003c Vadsø	1 344 886	1864	2003d Vadsø 2027b Nesseby

↓
1846

I skrivende stund (januar 2025) er ikke feilen rettet opp, men det blir gjort så snart som mulig.

5. Ulike muligheter for henting og bearbeiding av klassifikasjonene

5.1. KLASS

Standard for kommuneinndeling og Standard for fylkesinndeling ligger plassert under «Region» på denne adressen <https://www.ssb.no/klasse> eller direkte her:

<https://www.ssb.no/klasse/klasseklassifikasjoner/131>, <https://www.ssb.no/klasse/klasseklassifikasjoner/104>.

Som default kommer man til «Koder» i gjeldende versjon (se skjermbildet nedenfor). Der kan man se hele listen eller søke etter kode eller navn. Det er også mulig å laste ned klassifikasjonen som csv-fil.

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

AA A ENGLISH COOKIES OG PERSONVERN STIKKORD A Å KONTAKT OSS

> STATISTIKK > FORSKNING > INNRAPPORTERING > OM SSB > MITT SSB

Forsiden > Metadata > Klassifikasjoner og kodelister > Standard for kommuneinndeling

Statistisk enhet: Region

Standard for kommuneinndeling

Kommuneinndelingen er en administrativ inndeling av Norge. Kommunen er betegnelsen både på et politisk og forvaltningsmessig nivå og betegnelsen på et regionalt nivå i statistikken. I Eurostats system betegnes kommuner som LAU (Local Administrative Units).

Gjeldende versjon: (Gyldig fra og med januar 2020)

Kommuneinndeling 2020

Koder Om versjonen Endringer Alle versjoner Korrespondanser Varianter

Filtrer etter koder eller navn Filtrer Nullstill

Åpne hierarkiet Last ned CSV

Velg språk for kodeverk: Bokmål ▼

KONTAKT ✉

Moe, Dana
E-post: Dana.Moe@ssb.no
Tlf: 40811343

ABONNEMENT

Abonner på endringer i kodeverket

E-post

Abonner

MER PÅ SSB.NO

Klass API med XML, JSON og CSV

Ønsker man å se på framtidige eller tidligere versjoner kan man gjøre det i fanen «Alle versjoner». I fanen «Om versjonen» finner man viktig bakgrunnsinformasjon om versjonen, samt logg med endringer. For å få med seg endringer i standarder finnes det mulighet til å abonnere (kolonnen til høyre). I fanen «Endringer» vises det forskjeller mellom den valgte og den tidligere versjonen. Fanen «Korrespondanser» viser sammenheng med andre regionale inndelinger som for eks. fylkesinndeling, politidistrikter osv. Standarder har per 2025 ikke noen varianter.

5.2. Skript

R-pakker – KlassR og Norgeo

SSB har utviklet en pakke i R, kalt KlassR⁵, som tar for seg følgende ved bruk av Klass API:

- Søk etter en klassifikasjon
- Hent en klassifikasjon
- Bruke en klassifikasjon
- Arbeid med datoer
- Korrespondansetabeller

⁵ KlassR: [Introduction to klassR • klassR \(statisticsnorway.github.io\)](https://github.com/statisticsnorway/klassR)

Folkehelseinstituttet har utviklet R-pakken Norgeo⁶. Pakken bygger på Klass API⁷. Det kan være vanskelig å identifisere når kommunenummer har endret seg og hvor mange endringer som har funnet sted. Denne pakken bidrar til å identifisere disse endringene og når endringene har funnet sted.

Veiledning: <https://cran.r-project.org/web/packages/norgeo/vignettes/use-api.html>

Python

På ssb.no sine API-sider ligger flere eksempler på bruk av Klass API, blant annet et eksempel som henter kommuneinndeling inn i Python Pandas⁸.

5.3. Klass API

I Klass API benyttes ID til klassifikasjonen som utgangspunkt. Kommuneinndelingens ID er som nevnt 131 og brukes i spørringen slik: <http://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/131>.

Default utformat i Klass API er XML. Ved å legge på .json eller .csv endrer du format.

codesAt – gir kodene for en bestemt dato.

<https://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/131/codesAt.json?date=2022-01-01>

codes – gir de gyldige kodene fra og med og evt. fram til et tidspunkt

Parameteren *&includeFuture=True* gir i tillegg framtidige ikke gyldige koder.

<https://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/131/codes.csv?from=2022-01-01&includeFuture=True>

correspondsAt – korrespondanse på et gitt tidspunkt. Korrespondanser må ha ID på kilde og mål

<https://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/104/correspondsAt.csv?targetClassificationId=131&date=2020-01-01>

corresponds – korrespondanse fra og med og evt. fram til et tidspunkt

<http://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/131/corresponds.json?targetClassificationId=104&from=2020-01-01>

changes – endringer innen et tidsrom

<https://data.ssb.no/api/klass/v1/classifications/131/changes.json?from=2020-01-01&includeFuture=True>

versions – mangelfullt implementert i APIet. Let fram versjons ID i classifications.

<https://data.ssb.no/api/klass/v1/versions/1160.json>

For full oversikt se Klass API dokumentasjon: <https://data.ssb.no/api/klass/v1/api-guide.html>

⁶ Norgeo: [CRAN - Package norgeo \(r-project.org\)](https://cran.r-project.org/web/packages/norgeo/)

⁷ KLASS API: <https://data.ssb.no/api/klass/v1/api-guide.html>

⁸ Python og KLASS API: [SSB KlassApi Python Pandas eksempel 1](#)

Tips: Er du ukjent med Klass API, kan det være en fordel å ta utgangspunkt i fylkesinndelingen (ID 104). Den er kortere og har færre endringer. Den er dermed lettere å forholde seg til.

5.4. Kartdata

Trenger man kommunekart for analyse eller visualisering på historiske kommuneindelingen, har SSB tilrettelagt såkalt «remastered» kommunekart for perioden 1986-2019. Kartdata er tilgjengelig via GeoNorge⁹.

⁹ GeoNorge: [Geonorge](https://geonorge.no/)

6. Statistikk

Takket være HistGeoStat-prosjektet finansiert av Eurostat ble det i november 2024 klart for publisering av første del av statistikk for regionale inndelinger basert på Standard for fylkes- og kommuneinndeling. Tabellene [14452: Antal fylke 1842 - 2025](#) og [14453: Antal kommunar, etter fylke 1842 - 2025](#) finnes i SSBs Statistikkbanken og det følger med artikkel «[Frå prestegjeld til kommunar](#)» og Tableau visualisering (Statistisk sentralbyrå, 2025).

Det er to hovedgrunner til arbeidet med å forlenge standardene bakover i tid:

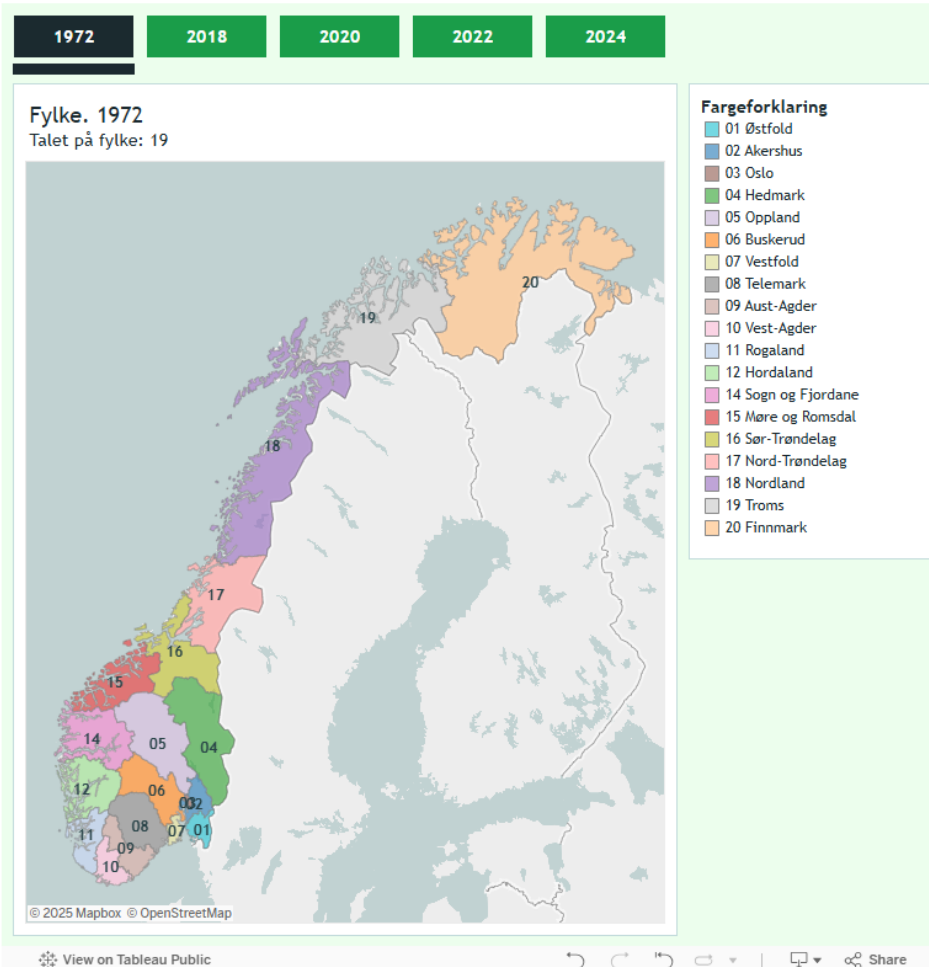
1. Historisk sammenheng og tidsserier

Historisk sett var de kirkelige inndelingene grunnlaget for de administrative enhetene som i dag kalles kommuner og fylker. Den minste kirkelige regionale enheten, kirkesognet, fungerte som den første typen opptellingsområder. Kirkesogn ble brukt så sent som i folketellingen i 1970, før de ble erstattet av den grunnleggende statistiske enheten (grunnkrets) i 1980. Ved å koble sammen eldre og nyere data skapes det tidsserier som gir tilgang til verdifull informasjon på tvers av historiske og moderne inndelinger.

2. Kontroll over geografiske enheter

En annen viktig grunn er å gi brukerne bedre kontroll over antallet geografiske enheter. Dette er spesielt relevant i lys av de nylige og hyppige endringene i administrative inndelinger. Det er avgjørende å ha oversikt over slike endringer for å sikre konsistens og pålitelighet i analysen av geografiske data.

Figur 6.1 Visualisering av endringer i fylkesstruktur

Kilde: Statistisk sentralbyrå

7. Avslutning og videre arbeid

Historiske befolkningsregistre er verdifulle for demografisk analyse. Ved å knytte disse registrene til kartdata kan vi få innsikt i befolkningens bevegelser og migrasjonsmønstre. I tillegg er visualisering av data på kart en kraftfull metode for å kommunisere informasjon. Moderne kartverktøy kan lage interaktive kart som viser demografiske trender og geografiske forskjeller, noe som er nyttig i formidling av forskning. Georeferering av eldre dokumenter, som kirkebøker, kan avdekke sammenhenger mellom steder og hendelser, og forbedre vår analyse av historiske data.

Ved å kombinere moderne teknologi med tradisjonelle metoder for datainnsamling og analyse, kan vi oppnå dypere forståelse av vår historie og samfunnets dynamiske endringer.

Samtidig kan geografisk data på kart gjøre det enklere å lage korrespondanser som viser sammenheng mellom ulike geografiske nivåer. På denne måten kan man formidle statistikk på et annet nivå enn det data ble samlet for. Det åpner for analyser som blir mer tilpassede for sine formål.

Neste steget i arbeidet blir derfor nettopp det å utarbeide kart som tilsvarer ulike versjoner av standarder og lage korrespondanser til andre inndelinger. I første omgang korrespondanser mellom hierarkiske inndelinger, så videre til andre inndelinger.

Bibliografi

Arkivverket. (2025, januar). *Historikk for prestegjeld og sogn*. Hentet fra Finn din slekt: <https://www.arkivverket.no/slektsgranskning/historikk-for-prestegjeld-og-sogn>

Juvkam, D. (1999). *Historisk oversikt over endringer i kommune- og fylkesinndelingen*. Oslo - Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Korslund, F. (1997). *Norges kommuner 1837-1997*. Oslo: ukjent.

Regjeringen. (2021, oktober 21.). *Historisk utvikling, Den norske kommunestrukturen opp gjennom tidene*. Hentet fra Kommune- og fylkesinndeling: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunestruktur/utviklingen-av-den-norske-kommunestruktu/id751352/>

Standardutvalget ved SSB. (2021, Juni). *Standardutvalget*. Hentet fra Retningslinjer for forvalter av klassifikasjoner: <https://ssbno.sharepoint.com/sites/A20-Standardutvalget/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FA20%2DStandardutvalget%2FShared%20Documents%2FGeneral%2FDokumentasjon%2FRetningslinjer%20forvalter%2F2021%5FRetningslinjer%5Fforvalter%5Fklassifik>

Statistisk sentralbyrå. (2021, september 21.). *Alle endringer i de regionale inndelingene*. Hentet fra Metadata: <https://www.ssb.no/metadata/alle-endringer-i-de-regionale-inndelingene>

Statistisk sentralbyrå. (2022, juni 24). Forslag til nye fylkes- og kommunekoder gjeldende fra 1.1.2024. *Brev til KDD*. Kongsvinger: SSB.

Statistisk sentralbyrå. (2024, oktober). *Klassifikasjoner og kodelister*. Hentet fra Metadata: <https://www.ssb.no/klass/>

Statistisk sentralbyrå. (2025, januar). *Regionale inndelingar*. Hentet fra Regioner: <https://www.ssb.no/befolkning/regioner/statistikk/regionale-inndelingar>

Ved oppgradering av Standard for fylkesinndeling og Standarden for kommuneinndeling ble det brukt også diverse andre kilder: kirkebøker, lokale historiebøker, formannskapsprotokollene, LOVDATA, osv. som ikke er detaljert referert til ovenfor.